

HELLERISTNINGENE PÅ EVENHUS

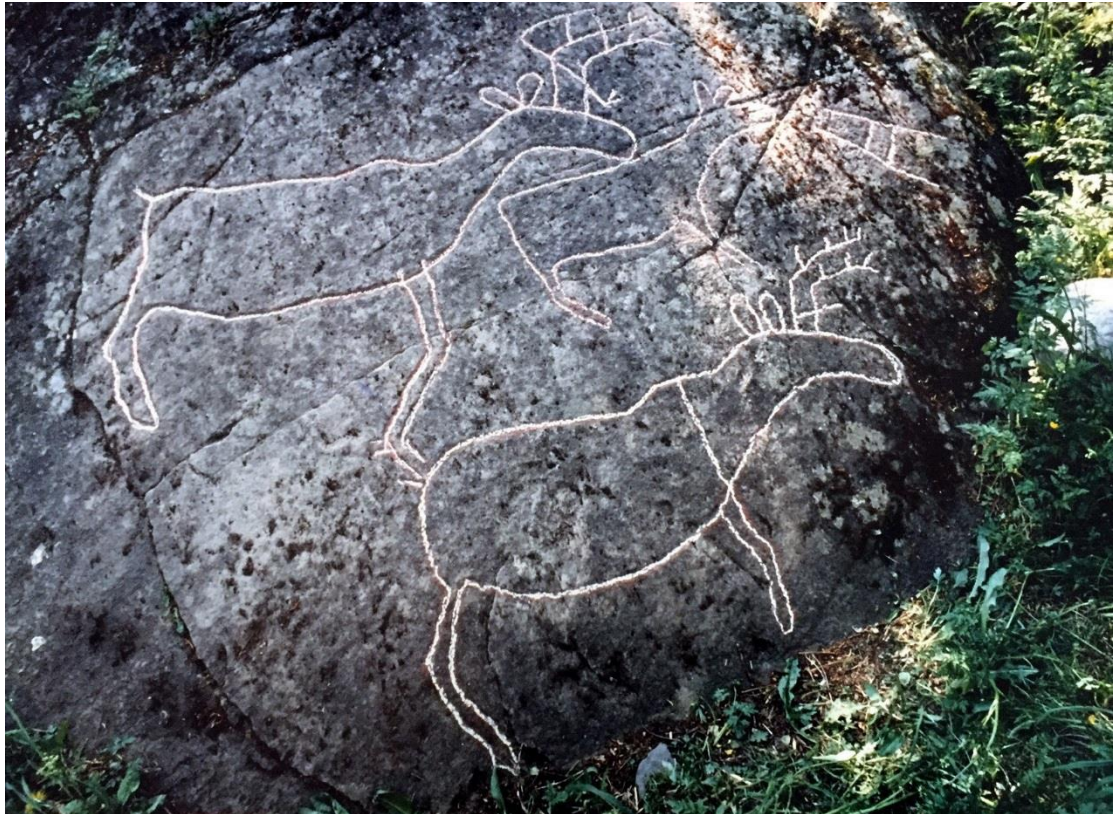
Frosta har alltid vært en viktig møteplass i historien, og det vitner ulike og utallige kulturminner fra ulike tidsperioder om. Sentral beliggenhet i Trondheimsfjorden, godt klima og fruktbar jord gir fremdeles samme muligheter som tidligere årtusener.

Ytterst på Frosta-halvøya, midt i Trondheimsfjorden, ligger Evenhus. I et skogholt rett øst for ungdomshuset Solvang, finner vi seks bergflater med helleristninger fra yngre steinalder/eldre bronsealder, i alt ca. 100 figurer. De tallrike båtfremstillingene på Evenhus har spilt en viktig rolle i forskningen på forhistoriske havgående farkoster i Norden.

De fleste sporene fra fortida har hatt en praktisk bakgrunn, men det er ikke sikkert det gjelder bergkunsten i samme grad. Bergkunsten har tradisjonelt vært knytta til jakttradisjoner og jaktritualer. Dagens forskere tolker også bergkunsten mer i sammenheng med et kultsymbol og med religiøs og trosmessig betydning.

Den eldste formen for bergkunst er skålgroper. Det finnes flere eksemplarer av skålgroper helt inne ved husveggen på Solvang forsamlingshus ved Evenhus.

På samme måte som de fleste helleristningsfeltene i Norge, ble også Evenhus-feltet oppdaget helt tilfeldig. I mai 1918 ser journalist Johan Vinge noen furer ved ei bergflate på Evenhus. Han undersøker disse nærmere og slår raskt fast at det er en helleristning han ser på. Konservator Theodor Petersen ved Oldsaksamlingen i Trondheim tar turen over fjorden og bekrefter det Vinge har sett. Like etter at det første feltet er påvist, oppdages det neste feltet. Noen meter øst avdekkes det største og mest figurrike feltet, heretter kalt hovedfeltet.

På Evenhus er det risset inn flere dyr, mest kvaler, hjort og elg. Det er vanskelig å bedrive artsbestemmelser på kvaler ut fra helleristninger, men det virker som at niser har vært hovedinspirasjonen. Niser lever fremdeles i Trondheimsfjorden.

Det som kanskje er viktigst med helleristningene på Evenhus, er båtene som er risset inn.

Det er 28 mer eller mindre fullstendige båtfigurer på feltet. Funn av båter ses sjelden i Nord-Europa, og vanligste funn er såkalte stokkebåter - båter som var uthulete eike-, eller furustammer. Det spesielle med Evenhus er at det her er skinnbåter, sannsynligvis behandlet dyreskinn trukket over et skjelett av tre. Dette er spesielt ettersom ristninger av båter er sjeldent før bronsealderen. Det er også uvanlig med båter sammen med kvaler, de to viktigste motiv på Evenhus.

Fra hovedfeltet på Evenhus.

Det er naturligvis hovedfeltet som både er best kjent og mest avbildet i litteraturen fra Evenhus.

Det er en eiendommelig menneskefigur i hovedfeltet. Figuren har rundt hode, store ører og lite utformete armer som bare er en utbuktning av konturlinja på kroppen. Menneskefiguren har heller ikke bein. Det er hugget ei linje med en kløft, muligens en pil, tvers gjennom halsen. Denne er hugget etter selve kroppen ettersom linjen fortsetter ubrutt gjennom konturlinjene på halsen. Dette gir figuren sakral eller rituell betydning.

Det er vanskelig å datere helleristninger, men sannsynligvis er de eldste ristningene på Evenhus meislet i berget i yngre steinalder (2400-1800 f.Kr.). Den gangen var Evenhus ei øy, synlig fra begge sider av Trondheimsfjorden og trolig et velegnet samlingssted for folk som levde ved og av fjorden. Feltet på Evenhus gir grunn til å anta at det kan ha vært et slags "Steinalderens tingsted". Noe som for øvrig passer fint inn i tingtradisjonen som er på Frosta gjennom Frostatinget.

Helleristningene ligger plassert med god plass til en samling mellom feltene. Evenhus kan ha vært møteplass for forskjellige folkegrupper - både de som levde av fangst og fiske og kanskje også noen jordbrukere. På Skatval er det funnet ristninger som ligner på båtristninger på Evenhus, og det er funn her som viser at det ble holdt husdyr og dyrket korn. Det er ikke usannsynlig med tidlige bønder og begynnende jordbruk på Frosta heller.

Det er vanskelig å slå fast hvordan kulturelle forhold rundt Trondheimsfjorden var i denne perioden, men den gamle bergkunsten gir et enestående innblikk i en den åndelige kulturen og de materielle tilpasningene til fjordlandskapet.